

Chester Larsson
Stockholm

Världen dansar på lekens arena - en appell för leken -

Traumatiserade och försummade olyckliga barn har nytta av lek under barnterapeuters tryggande, bekräftande, tolkande närvaro – det vet vi. Nå, barns vanliga, vardagliga, självklara lek; hur är det med den? Är den nyttig? Kan den undvaras? Riskerar barns ”naturliga” lek att trängas undan av mobiltelefoners lockande utbud eller av tidig idrottsträning och kognitiv drill? Vad är egentligen lek för något? Än vuxna, då; kan vi, bör vi, törs vi leka? Två medlemmar av Mellanrummets redaktion bad att få tala med författaren Lennart Hellsing om dessa frågor. Frågorna ställdes även till lekfulla medresenärer under en resa till Lekvattnet i Värmland. På en myr där fick resenären se finnskogens orrar öva en lek från urminnes tider.

Lennart Hellsing

”Lek måste väl vara rörlig – kroppen behöver vara med.”

Redaktör Gudrun från Mellanrummet bad om ett möte med Lennart Hellsing för att få höra hans synpunkter på lek. Jag fick följa med och vi sitter nu hemma hos barnboksförfattarnas nestor. ”Vad är lek för något?” frågar vi. Hellsing undviker frågan, vill inte ge någon ”definition” på lek, lika

lite som han vill åta sig att definiera ”konst”. Vi blir bjudna på kaffe och kakor och det blir ett trevande, sökande samtal. Men likafullt får vi ta del av hans tankar kring saken. Det finns ”den forna tidens Kindergarten-lekar” – ordnade, fostrande, pedagogiska – ägnade kanske att ”dana karaktär”. Man lär sig marschera och sjunga i kör. Disciplin. Man anar att Hellsing föredrar en friare lek, men ”det kan bli för busigt också”, påpekar han. Leken får inte gå ut över någon annan – vi må visa hänsyn och finkänslighet. Hellsing erinrar sig, hur han

och hans kamrater, som barn, ”kunde köpa kaliumklorat, svavel och kol. Det var lätt på den tiden. Det blev en del bomber...men det hände inget allvarligt...en och annan fönsterruta, kanske...”. Lennart Helsing ler åt minnet, men jag tror mig förstå, att han ändå vill föra den typen av påhitt till kategorin ”för busigt”. Han fortsätter: ”Vi höll till på vinden; där fanns en del grejer man kunde ha, om man ville klä ut sig. Vi spelade teater.” Gudrun konstaterar att leken behöver utrymme – en plats – och vissa ramar; vi enas alla om detta. Lennart Helsing framhåller värdet av lekfulla inslag även i skolbarnens lärande och ger ett exempel från en skola med musikklasser, där han förr var verksam. Pojkarna i klassen ville inte sjunga ”Prämdragarnas sång”, men erbjöds då rep att lägga över axlarna,

Pieter Breugel d.ä.
Detalj ur Lekande barn
1560

så att de kunde agera och låtsas dra präm samtidigt. Detta lossade hämningarna och sången fick flöde. ”Kroppen behöver vara med.”

Helsing nämner historikern Johan Huizinga (en av Hellsings inspiratörer?), som skrev en bok, *Homo ludens* (lat.= den lekande människan) om lekens betydelse för kulturutvecklingen. Riskerar barnets fria lek att dränkas i det moderna informationsflödet? Har vi hamnat i en överbetoning av det kognitiva, nuförtiden? Finns där alls en motsättning? Vi kommer osökt in på Hellsings stora bokproduktion och Gudrun frågar vad det beror på, enligt Helsing själv, att hans böcker blivit så populära bland barn. ”Jag är väl barnslig”, svarar 96-åringen, ”jag är inte så intellektuell.” Ändå har han ibland fått kritik för att han begagnar alltför svåra ord och begrepp ”men det är ju det som är meningen – då lär dom sig det.” Han konstaterar att ”all pedagogisk konst är dålig konst, men all god konst är pedagogisk.” Utmärkta illustratörer, som Stig Lindberg, Poul Ströyer och Fibben Hald, har också bidragit till böckernas genomslag. Lennart Helsing påpekar att han helst anlitar konstnärer, som inte redan var kända barnboksillustratörer. Han ville inte samarbeta med bildskapare, som ”visste hur man gjorde när man gjorde som man borde” – ville undvika det ”mesiga och söta.” Helst vill Helsing binda ihop ”ordkonst, tonkonst och bildkonst”, vilket ju realiserats i och med att åtskilligt av han skrivit är både illustrerat och ton-

satt. Lennart Helsing talar varmt om samarbetet med dessa konstnärer och jag tänker att det hade varit fint att få bevittna något av det, men inser direkt att resultaten vittnar; böckerna avslöjar samarbetsglädje. Vi får också vinjetter från Lennart Hellsings vuxna liv, berättelser om galna upptåg och ”happenings” ihop med andra lekfulla vuxna. ”Jag är väl barnslig”, säger en som på allvar gjort konst av leken.

Lekvattnet

Mörkret gör balansen osäker vid uppstigningen genom skogen mot myren. Björn, som är hemma i dessa finnskogar, går före. Vi är väl påklädda i ylle, ty det är isande kallt strax före gryning. ”Jag har arvt en orrlek”, anförtror mig Björn kvällen innan. Han har gård och hem vid Lekvattnet några stenkast från norska gränsen. Grannen Gottfrid, nu för gammal att orka nyttja förmånen, överlät orrleken på myren med tillhörande koja. Orrar leker tidigt om våren på sjöisar, mossar eller andra öppna platser i våra skogstrakter. Då gäller det parning. De kan spela även andra årstider – ”för att ungtupparna ska lära sig hur det går till”, menar Björn. Det är därför vi lyser oss väg upp mot mossen nu i oktobernatten. Vi går till orrleken.

Ljusningen i öster gör oss mindre beroende av våra pannlampor. Myren är emellertid halvfrusen och lurig. Man kan råka sätta foten ner i en djup håla – men de frostiga tuvorna bär. När vi passerat två spegelstilla tjärnar ser vi kojans skymta ute på den vida myren. För mitt inre hade jag sett en liten byggnad av grånade bräder, kanske övertäckt med ris och försedd med tittgluggar åt olika håll. Nu får jag se vad en ”koja” i finnbygden innebär. Björn har kört ner ett antal smågranar i myren kring roten av en halvliggande martall, där det är aningen mindre blött än runtom. Han lyfter bort en av granarna och bjuder mig stiga in. Där ”inne” är man lika ute som förut; ska man gömma sig där får man huka rejält. Där är markyta för två personer. Nu, när vi stannat upp, smyger sig kylan in i kläderna, så vi skyndar oss bli redo att sitta länge utan att frysa. Ur ryggsäcken får jag fram dunjackan och drar på yllesockor utanpå stövlarna. Fötter och ändalykt placeras på isolerande sittunderlägg. Vi sjunker ner och kröker oss för att synas så lite som möjligt. Kojan erbjuder ganska fri sikt ut mellan kvistar

och barr, så om bara orrarna behagar infinna sig, borde vi kunna se dem. Det gäller dock att vara blickstill, eftersom orrarna är ytterst vaksamma. Icke röra ett finger.

Nu återstår att vänta. Dagen gryr med horison-tellt ljus över myrens frostvita starr. Till en början upphetsad av äventyret tänker jag på hur jägare, sekler tillbaka, tålmodigt väntat i kojor. Som vi nu. Då gällde det möjligheten att få skjuta en orre eller två som komplement till vardagens nävgröt och lingon. Trots denna avskjutning infann sig fåglarna år efter år troget på samma lekplatser. Därför kunde man tinga en orrlek och – som gamle Gottfrid – hävda den som ”sin”. Förr var myrarna ”svarta av orrar”, berättas det på bygden. Nu är det sämre ställt med skogsfågel; detsamma, förresten, med annat jaktbart vilt. Jaktlaget hittar nu knapp en älg där förr man såg tio på varje utflykt i skogen. ”Det är vargen...” förklarar man.

Kroppen värker. Finns det något mer naturligt än att sitta orörlig i kyla? Det är mördande. Kylan nyper svårt i mina tår och jag försöker vifta stillsamt på dem inne i stövlarna, en smula rädd att en orre skall märka något. Dock finns ingen orre i närheten och den första kvartens förtjusta upphetsning kallnar. Efter en halvtimme får jag bisarra tankar om kallbrand och amputationer.

Då! Med ett pysande, väsande läte kommer orren inflygande och landar i en martall femton meter bort. Han sträcker upp sig och ser sig om, liksom överblickande spelplanen. Det är nu fullt dagsljus från en molnfri himmel, där solen visserligen just nått över synranden. Vi hukar orörliga och slutar andas. Skall det alltså ändå bli lek denna ofattbart vackra höstmorgon?!

Orre nummer två kommer inflygande från samma håll efter en stund. Han faller på en gren strax intill den första. Vi väntar och andas lite igen. Men leken dröjer. Jag stirrar mot orrarna med rinnande ögon och näsa och håller tillbaka en nysning. Orre nummer ett flyger plötsligt fram ett stycke och slår ner på myren mitt framför oss. Han börjar spela – hukar sig fram, spärrar ut den svarta stjärten som en lyra och exponerar de vita undre stjärttäckarna i effektfull kontrast. ”Krrroo-perre-prroo-oorre-prroo-kroo-perre-proo-orre...” det bubblande spellätet rullar över myren. Han rör sig lite hit och dit och spelar. Kompisen i tallen tittar på. Det får mig att tänka på en ensam grabb eller tjej som går ner på gården och

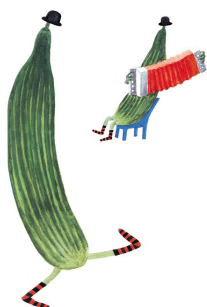
ställer sig att sparka en boll mot ett plank. Kanske är det en ny boll. En annan unge sitter på en trappa och tittar på, men vet inte om det kan vara möjligt att få känna på bollen. Orrtuppen spelar vidare i sin ensamhet en stund. Plötsligt vågar kamraten flyga ner och göra honom sällskap, kuttrande och med utspärrad stjärt. De tar strax ögonkontakt och går emot varandra – nu med resta halsar – i en rituell pardans, som det tycks. Leken har börjat. Nu kommer i en hast fler leksugna in från skogen någonstans. Några ansluter genast till leken på myrmarken, andra slår ner i små buskar som ”vakter”. En drar rätt över kojor så lågt att jag känner vinddraget! Vi räknar upp till tio orrar, idel hanner, några troligen årsungar. De vaktande – eller kanske oerfarna – sätter sig i buskar så nära kojor att vi riskerar bli avslöjade vid minsta blinkning. Vi har väl suttit nu en timma minst och är båda helt möra. Dansen går på myren – ett urtida skådespel, som uppförts långt innan människan drog sig mot dessa nordliga vidder och fann ord för orre och lek. Bortkopplade från en orolig tids beklämmande nyhetsflöde sitter vi stela och frusna – men euforiska – i en äventyrskoja på myren. Orrarnas lek förbinder oss med en tid då ”myren var svart” av fågel. Vi känner ögonblicket vidgas av leken; orrarnas lek och vår egen.

Huizinga och Helsing

Johan Huizinga, (1872–1945), holländare och professor i kulturhistoria i Leiden, skrev bland annat *Ur medeltidens höst* (1919) och 1938 kom boken om lekens betydelse, *Homo ludens*. Detta kan man läsa i Bonniers lexikon från 1960. I den tre decennier färskare Nationalencyklopedin kan man inte längre återfinna Huizingas namn. Inte heller finns ”homo ludens”, som uppslagsord; däremot homo oeconomicus, homo politicus och homo religiosus. Vad säger oss detta? Tja, jag tänker att begreppet ”den lekande människan”, det vill säga ”homo ludens” kanske har förlorat mark i vår tid. Eller kanske idén aldrig vann gehör i vidare kretsar. Hela tanken är förstås lekfull. Homo sapiens, ”den tänkande människan”; det är ju vad vi heter. Ja, noga taget skall det vara Homo sapiens sapiens, där Homo är släktnamnet och sapiens är artnamnet. Sapiens sapiens markerar att det bara finns en ras – om nu någon skulle tänka något annat. Den

lekfulla idén är att "ludens" bättre skulle beskriva vår art än "sapiens". Fler förslag finns, som ovan nämnts. Nå, är människan tänkande eller lekande? Är hon kanske inte lika väl ekonomisk, politisk eller religiös? Eller rentav oklok – homo nonsapiens? Vad anser Descartes? Jag leker – alltså finns jag till. Hur låter det?

På 1960-talet, när Huizinga ännu var ett namn i våra lexikon skrev Lennart Hellsing debattboken *Tankar om barnlitteraturen*. Han påvisar de starka kopplingar som finns mellan läsande och lek. Han beskriver barnboken som en "leksakslåda" vars uppgift är att "...ge barnen ett material av ord, begrepp, klanger och rytmer att arbeta vidare med. Det finns bara ett sätt att lära sig något och utvecklas – och det är att genom lek och arbete pröva saker och ting – plocka isär saker och begrepp och sätta ihop dem igen till nya konstruktioner." Hellsings böcker har ibland föranlett upprörd diskussion kring vad som är lämplig litteratur för barn. Han framhåller i debattboken att "vi vet mycket litet om... vad ett barn tål av litteratur", men bedömer att sagorna behöver kompletteras med saklig upplysning, för att skapa balans. Genom modern

nyhetsförmedling tränger världens fasor fram till barnet. "Det skrämmande undgår ingen, det gäller att vara rustad att möta det – utan att gripas av panik." Hur kan då konsten, barnboken, hjälpa att öka barnens trygghetskänsla? Hellsing svarar: "genom att sprida en känsla av glädje, gemenskap och förmedla kunskaper, vilket allt ger en känsla av säkerhet." Han motsätter sig en "vänlig" litteratur och hävdar att "...det menlösa tecknar en falsk bild av livet och ger ingen kunskap och ingen erfarenhet av dess ofrånkomligt svåra och mörka sidor. Utan sådan kunskap kan ingen sann eller hållbar trygghet uppnås." Lennart Hellsing tar i debattboken upp och pläderar för en idé han arbetat för en längre tid, nämligen en institution för forskning, utbildning och information om barnlitteratur. Ett par år efter bokens publicering realiserades idén; sedan 1965 verkar Svenska barnboksinstitutet, barnböckernas "kungliga bibliotek", i linje med Lennart Hellsings förslag.

Även Huizinga framhåller, liksom Hellsing, att språket är vårt främsta lekredskap med vars hjälp

vi utforskar, tolkar och benämner världen. Naturligtvis tjänar språket även vårt kontaktbehov, men kontakt kan därtill förmedlas med blickar, gester, ickeverbala läten, musik, dans och annat kroppsspråk. Sådant kan även djuren i viss mån, konstaterar han. Huizinga vill med sin undersökning se om människans kulturyttringar kan förstås bättre i ljuset av begreppet "homo ludens", den lekande människan. Tanken är inte ny, framhåller han, en räkka stora dramatiker och författare har liknat världen vid en skådebana, där var och en spelar sin roll. Han nämner Shakespeare, Calderon och Racine och pekar tillbaka på Platons idévärld.

Lennart Hellsing ville inte ge oss "en definition på lek", klokt nog. Huizinga prövar att ringa in fenomenet; först genom att undersöka vad det *inte* är. Han konstaterar – vilket vi nu finner självklart – att "lek" inte kan ställas mot "allvar", trots att lek ju får sägas vara "överflödigt och onödigt" i den meningen att det inte utgör ett så basalt behov som föda, sömn eller fysisk trygghet. Samtidigt konstaterar Huizinga att det lilla barnet, liksom hundvalpen och många andra unga djur, *tvunget måste leka*, enär *instinkten* framtvingar detta. Men äldre barns och vuxnas lek är inte lika tvingande på detta livsnödvändiga vis. Han finner vidare att "leken" inte heller passar in i motsatsbegreppen "klokskap-dårskap", "sanning-lögn" eller "ont-gott". Leken förefaller, enligt Huizinga, vara en alldeles egen *andlig företeelse* sprungen ur djupet av vårt väsen. Leken är något estetiskt, representerande skönhet, glädje och behag. Den hamnar utanför alla andra tankemodeller, menar Huizinga, som vi kan bruka för att beskriva det andliga livets och samhällets struktur. Huizingas resonemang leder fram till höga tankar om lekens essens. Han ser den enkla, "instinktiva", leken utvecklas och förfinas mot komplexa former, det vill säga kulturyttringar; en tanke, som sedan förs vidare i boken. De flesta av oss tar ju kulturen på största allvar och vill bevara dess rena, andliga karaktär, oavsett om vi föredrar fotboll eller opera. Till exempel är det intressant att följa aktuella diskussioner kring fusk och mutor i fotbollens värld, trista fenomen, som naturligtvis handlar om att stora penningssummor är i omlopp. Många menar att *hela fotbollens idé* (jfr Platon) går förlorad i detta. Ekonomen (snarare "den girige") tar över arenan och brottar ner den lille "lekaren".

En del av Lennart Hellsings rika produktion har i *Kraket Spektakels visbok* (1991) koncentrerats

till ett allkonstverk i ord, ton och bild. Den som öppnar boken stiger in på en världsvid lekplats där själva orden och begreppen blir som roliga lek-kamrater och – nära nog – allt kan hända. Hur är det möjligt? Jo, man blåser i sin pipa eller slår an sin harpa och genast får allting liv; kantareller och korkskruvar dansar. Till och med den bittra mandeln får fart på sin lekamen. Det är liv och rörelse, glädje och gemenskap.

”Opsis Kalopsis sitter på en äng
spelar på en harpa med en liten sträng:
Plingeli plong! Han spelar hela dagen
så att det ekar ända bort i hagen.

Och uppe på spisen – tro det om du kan
dansar en tesil med en engelsman.
Och uppå hyllan – tro det om du gitter
far en söt mandel med en som är bitter.

Inne i köket – tro det om du vill
såg jag en kattunge dansa med en sill.
Där under bordet – tro det om du orkar
såg jag en korkskruv dansa med två korkar.

Och i ett fönster – tro det om du törs
skramlar två kronor i en gammal börs.
Hej kantareller upp med er och hoppa
tag ett glas saft och var så god och doppa!”

(Opsis Kalopsis är tonsatt av Knut Brodin.)

Lekfulla medresenärer

Trakten kring Lekvattnet är vild. Skogklädda berg-åsar och djupa dalar genomkorsar landskapet där förr invandrare från Savolax avslöjade sin närvaro med svedjor och enkla rökstugor. Friskt vatten i otaliga bäckar dansar och hoppar ner mot Lekvatensjön i dalen. (Enligt E. Hellquist *Svensk etymologisk ordbok* är den fornsvenska betydelsen av ordet *leka* = röra sig, hoppa, dansa, spela.) Svedjefinnarna är nu borta eller ”integrerade” med övriga värmlänningar, men ännu ser man spår efter deras skogsliv; överväxta åkertegar, jordkällare och rester av husgrunder. I dessa branter växte min medresenär Johan upp tillsammans med två bröder samt mor och far. Lekarna präglades av den vilda naturen. En lek kunde vara att tumla ner mot ett badvatten

mer än 100 höjdmeter nedanför bostället, doppa sig och sedan rusa upp igen, om och om igen till utmattningens gräns. Kroppen fick vara med. En annan lek rörde eld. Vid ett tillfälle tog gossarna en ask tändstickor ut på tunet. De låste in mor och far i huset med nyckeln kvar i låset på utsidan, så att ingen skulle störa aktiviteten. (Leken behöver en plats och vissa ramar.) Föräldrarna upptäckte tändsticksstölden och noterade sin belägenhet. Fadern tvangs kravla ut genom ett fönster, rädd att pojkarna hade tagit sig in på höskullen, där de ofta lekte. Snart kunde ladan vara ohjälpligt övertänd. Emellertid fann han sönerna intresserat studera eldens väsen. Sittande vid en liten vattensamling tände de sticka efter sticka och lät den slockna med ett fräsande i vattenytan. Bröderna är nu gycklare, kända för sina spektakulära eldföreställningar. Johan är dessutom smed och vet hur man kontrollerar en härd. Johan menar att barnets lek utgör dess väg att utforska och förstå världen, smälta erfarenheter och utveckla färdigheter, ungefär motsvarande en vuxens kreativa arbete. Fri lek, organiserad av de lekande själva är alltid lustfylld, även om den genomförs med stort allvar – ambitiöst vuxenstyrda fotbollsträningar i knattelag blir nog inte så roliga, snarare allvarstygda. Johan kommer också in på det populära moderna vuxenlekandet, ”lajvandet”. Detta kan ju ta ”industriella proportioner” – man hyr ett slott för hundratusentals kronor och folk offerar en helg och stora summor på sitt deltagande.

Siri, min andra medresenär, har växt upp i stadsmiljö, men lämnade staden för ett liv nära naturen. Hon menar att ”lek har man väl alltid med sig” – även i ett ansvarsfullt men kreativt arbete där ett fritt, lekfullt tänkande om problemen kan gynna arbetsprocessen och leda till bättre lösningar. Även Siri ”lajvar” på sin fritid och har i denna improviserade teaterform prövat roller och utvecklat olika sidor av sin personlighet. Och vidgat sin historiska kunskap. Via lajv har hon vunnit vänner och ser lekens kontaktskapande funktion, även för vuxna. Siri erinrar sig i vårt samtal ”lekfulla men fostrande” situationer från barndomen. Föräldrar kunde gärna vara mer lekfulla med sina barn i många allvarliga eller krävande lägen, menar hon. Man kan ofta i lekparker se olyckligt gråtande ”krånglande” småttingar, vars föräldrar försöker få barnet att ”förstå” att det är dags att gå hem. Föräldern anför, till exempel, att ”klockan är mycket och pappa/mamma måste handla mat”, eller ett annat logiskt

skäl, till att leken måste avbrytas. Barnet gråter och kan inte ta in logiken i föräldrarnas agenda. Föräldern kunde välja att avleda barnets intresse från gungan med ett förslag om att, exempelvis, spana efter hundar eller katter på vägen hem, en mer lekfull, lustfylld anledning att lämna lekplatsen – eller snarare förlänga den ända hem. Vi vuxna kan ju leka – barnet kan inte vara vuxet. På vilken arena skall barn och föräldrar mötas?

Slutsatser

Leken behöver en plats och vissa ramar. Kroppen behöver vara med. ”Vi spelade teater”, berättade Lennart Hellsing. Är detta den yppersta leken?

Lek i roller som tillåter oss byta skepnad – vara ”den andre” – och utforska relationer och smälta erfarenheter i fritt fantasiflöde. Även dansen har stort utrymme i Hellsings texter; en trekantig gubbe kan få allt att dansa och bröderna Gurka utövar vals och mazurka. Vid Lekvattnet dansades om somrarna på en flat berg-häll i skogen, en dansbana lika enkel som orrarnas lekplats. Vardagslivet i finnskogarna tvingade

nog kroppen att vara med, men lördagsdanserna på berget gav väl plats åt gemenskap och lustfylld rörelse, som omväxling. Nog ville man också finna ”kutter och smek” i kärleks lek – eller i varje fall hopp om detta. Kanske det någon gång blev strid mellan ”ungtuppar” om de mest åtråvärda danserskorna – med gråt och harm som följd. Den som sig i leken ger, den får leken tåla. Orrar kan också hamna i strid – egentligen om de bästa spelplatserna – men i bakgrunden till striden finns, förstås, tränaden till parning. En del hönor ignorerar striderna och väljer solitära tuppar, som inte dras till de stora arenorna. Det finns likheter mellan orrrar och människor.

Trängs leken undan av mobiler och surfplattor? Kanske; i varje fall lek i ordets fornsvenska mening, där *lek* är förbunden med *rörelse*. En skola i Västsverige prövade att förbjuda mobilanvändning – även under rasterna – och fick se, hur barnen började hoppa hopprep och kasta bollar mellan sig på rasten, istället för att fingra på mobiler och kränka

varandra på nätet. Rektorn blev kritiserad i tv av forskare, men barnen förklarade sig nöjda med rektorsbeslutet. Homo ludens och Homo sapiens kanske kan ta varandra i hand i skolans värld – det har ju Lennart Hellsing redan visat.

Men varför ens skriva om lek i denna tid av hotfulla skeenden? Kan man inte finna ett angelägnare ämne? Jo, kanske, men likväl envisas jag. Lekens utvecklingsbefrämjande funktion för det enskilda barnet och för samhället i stort är global. Leken är angelägen som vår ingång till självkänedom och naturintresse, till ett friare tänkande och till empatisk kontakt med världen. Barn kan i lek bekanta sig med affekternas vida spektrum: agera ömsinta dockföräldrar eller meja ner fiender med svärd eller knallpulverpistol. Och efter lekens allvar umgås civiliserat kring saft och kakor – kanske i en koja i skogen. En idyll? Jovisst, men tänk om världens mäktiga krigsherrar årligen – under världsvid tv-sändning – kunde fås att byta roller med varandra på en teaterscen i FN-skrapan, i regi av det senaste årets fredspristagare. Efteråt saftkalas i Generalförsamlingen. Förlåt min naivitet! Jag bara lekte med en tanke. Men maktens män är inte att leka med. De har i alla tider gjort lekaren till slagpåse, men jag hoppas att en gång kommer narren igen.

Appell

Så låt oss ändå – ur djupet av vårt väsen – lösgöra lekens bubblande kraft! Vi glömmet på lekens arena vår makthunger – vår rädsla för frihet – och möts för att pröva ovana roller. Spela på harpan – låt världen dansa och leka!

Referenser

- (1964). *Bonniers Lexikon*, band 7. Stockholm: AB Nordiska uppslagsböcker.
- Fröding, G. (1891). Det var dans bort i vägen, ur *Gitarr och dragharmonika*.
- Hellquist, E. (1948). *Svensk etymologisk ordbok*. Lund: Gleerups förlag, 3:e upplagan.
- Hellsing, L. (1963 och 1999). *Tankar om barnlitteraturen*. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Hellsing, L. (1991). *Krakel Spektakels visbok*. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Huizinga, J. (1938 tysk översättning 1956) *Homo*

ludens. Vom Ursprung der Kultur im Spiel. Hamburg: Rowohlt.
(1991-92). *Nationalencyklopedin*, band 6, 9 och 12.
Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker AB.
Rosenberg, E. (1937). *Uvberget och tjäderskogen.*
Stockholm: Almqvist & Wiksell Förlag AB.

Sökord: Lek, Lennart Helsing; Svenska Barnboksintitutet.

Chester Larsson är barn- och ungdomspsykiater samt psykoterapeut utbildad vid Ericastiftelsen. Han har under många år arbetat inom Barn- och ungdomspsykiatri i Stockholms läns landsting. Han är också redaktör på Mellanrummet – Nordisk tidskrift för barn- och ungdomspsykiater.

o.hester@hotmail.com

Illustrationer
Poul Ströyer

Efterskrift

Intervjun med Lennart Helsing genomfördes i september 2015. När artikeln i november skulle översändas till honom för genomläsning, fick vi veta att han var förhindrad på grund av allvarligt försämrad hälsa. Några dagar senare nådde oss budet om Lennart Helsing frånfälle.

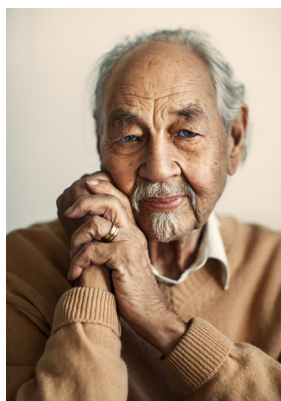

Foto: Thron Ullberg